

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Ректори ДМТ, доктори
илмҳои ҳуқуқ, профессор

Ҳасридинзода Э.С.

соли 2026

ХУЛОСАИ ДОНИШГОҲИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

Тадқиқоти диссертатсионии Файзуллозода Эркин Фатхулло дар мавзӯи «Таҳқиқи хосиятҳои протолитии кислотаҳои органикӣ ва равандҳои комплексҳосилшавии онҳо бо d – металлҳои интиқоли», барои Ҷимоя ва дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои химия аз рӯйи ихтисосҳои 1.4.2. Химияи ғайриорганикӣ ва 1.4.5. Химияи физикӣ дар озмоишгоҳи илмӣ-тадқиқотии «Пайваستҳои координатсионӣ»-и кафедраи химияи физикӣ ва коллоидии факултети химия ва озмоишгоҳи илмӣ-тадқиқотии «Химияи физикии мувозинати гомогенӣ»-и ба номи профессор Ҳ.М. Якубови Институти илмию тадқиқотии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар заминаи Самтҳои афзалиятноки тадқиқоти илмӣ ва илмию техникӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 сентябри соли 2020, №503 тасдиқ шудааст, омода шудааст дар доираи мавзӯҳои фармоишии “Омӯзиши физикӣ-химиявӣ ва хосиятҳои физиологии пайвастҳои координатсионии металлҳои интиқолӣ ва объектҳои табиӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон” таҳти рақами бақайдгирии давлатӣ 0116TJ00743 ва “Тадқиқи моделсозии параметрҳои пайвастҳои координатсионии металлҳои интиқолӣ ва соҳаҳои истифодаи онҳо” таҳти рақами бақайдгирии давлатӣ 0122TJ1436 таҳия шудааст, иҷро гардидааст.

Файзуллозода Эркин Фатхулло 12-уми феввали соли 1986 дар ноҳияи Варзоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дунё омадааст. Ӯ соли 2009 факултети химияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро бо дипломи «аъло» хатм кардааст. Солҳои 2011-2014 дар шӯбаи ғоибонаи аспирантураи донишгоҳи мазкур таҳсил намуда, соли 2015 рисолаи номзодии худро дар мавзӯи «Равандҳои ҳосилшавии гидроксокомплексҳои оҳани (III) (Процессы образования гидроксокомплексов железа (III))» таҳти роҳбарии номзоди илмҳои химия, дотсент Исмоилова Масуда Ахмедовна

ва доктори илмҳои химия, профессор Раҳимова Мубаширхон дифоъ намудааст.

Мавзуи диссертатсияи доктории докторант-унвонҷӯ, дотсенти кафедраи «Химияи физикӣ ва коллоидӣ»-и факултети химияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар ҷаласаи Шурои олимони факултети химия санаи 25 сентябри соли 2023, № 02 тасдиқ шуда, санаи 24 декабри соли 2025, № 05 ба он тағйирот ворид карда шудааст.

Файзуллозода Эркин Фатҳулло дар факултети химияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба ҳайси декан ва дотсенти кафедраи «Химияи физикӣ ва коллоидӣ» фаъолият намуда, ҳамзамон ба корҳои илмӣ-тадқиқотӣ ва таълимию тарбиявӣ машғул аст.

Тадқиқоти диссертатсионии Файзуллозода Эркин Фатҳулло дар ҷаласаи васеи кафедраҳои «Химияи ғайриорганикӣ» ва «Химияи физикӣ ва коллоидӣ»-и факултети химияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон 14-уми январи соли 2026, таҳти № 11 муҳокима гардидааст. Диссертатсия аз ҷониби муқарризон мусбӣ арзёбӣ гардида, ба зинаи навбатии ҳимоя тавсия шудааст.

Оид ба натиҷаҳои баррасии тадқиқоти диссертатсионии Файзуллозода Эркин Фатҳулло дар мавзуи «Таҳқиқи хосиятҳои протолитии кислотаҳои органикӣ ва равандҳои комплексҳосилшавии онҳо бо d – металлҳои интиқолий» чунин натиҷагирӣ карда шуд:

1. Мутобиқати ихтисос ва номи мавзӯ ба шиносномаи ихтисос ва муҳтавои диссертатсия. Соҳаи тадқиқ ба шиносномаи ихтисосҳои химияи ғайриорганикӣ ва химияи физикӣ, ки структура, таркиб, хосият, табилооти химиявӣ ва қобилияти реаксионии пайвастҳои ғайриорганикӣ, ки объектҳо ва ҳодисаҳои химиявиро бо истифода аз тариқаҳои таҷрибавӣ ва назариявии физикӣ меомӯзад, аз рӯи якчанд бандҳояшон мувофиқат мекунад.

1.4.2. Химияи ғайриорганикӣ. Банди 1. Муайянкунии характери боҳамалоқамандии байни таркиб, сохт ва хосияти пайвастҳои ғайриорганикӣ (боби II). Банди 2. Коркарди усулҳои омӯзиши пайвастҳои ғайриорганикӣ (боби III). Банди 4. Таркиби химиявӣ ва сохти пайвастҳои ғайриорганикӣ (сохти пайвастҳои координасионии металлҳои гуногун), равандҳои комплексҳосилшавӣ ва қобилияти реаксионии пайвастҳои координасионӣ, моделиронии равандҳое, ки дар муҳити атроф, растаниҳо, ва организмҳои зинда бо иштироки объектҳои таҳқиқотӣ дар соҳаи химияи ғайриорганикӣ ба амал меоянд.

1.4.5. Химияи физикӣ. Банди 3. Назарияи маҳлулҳо, таъсири мутақобилаи байнимолекулавӣ ва байнизарравӣ (бобҳои II-V). Банди 5. Тадқиқи қонуниятҳои равандҳои тағйирёбии структура ва таркиби системаҳои химиявӣ дар шароити майдони беруна, ҳароратҳо ва фишорҳо, таъсири яқҷояи физикӣ ва физико-химиявӣ (боби III).

Бинобар ин, дараҷаи илмӣ тадқиқоти диссертатсионии Файзуллозода Эркин Фатхулло дар мавзӯи «Таҳқиқи хосиятҳои протолитии кислотаҳои органикӣ ва равандҳои комплексҳосилшавии онҳо бо d – металлҳои интиқолий» мукамал буда, ба талаботи бандҳои шиносномаи ихтисосҳои илмӣ 1.4.2. Химияи ғайриорганикӣ ва 1.4.5. Химияи физикӣ ҷавобгӯ мебошад ва барои ҷимоя пешниҳод карда мешавад.

2. Алоқамандии мавзӯи диссертатсия ба самти афзалиятноки илм, техника ва технология дар ҷумҳурӣ. Муқаррар кардани тартиб ва таъсири нишондиҳандаи гидрогении (pH) муҳит, қувваи ионии маҳлул ва ҳарорат ба ҳосилшавии шаклҳои ионизатсияшудаи аминокислотаҳо, тартиб додани диаграммаи тақсимшавии шаклҳои катионӣ, свиттер-ионӣ ва анионии онҳо, тадқиқ гардидани механизмҳои эҳтимолии ҳосилшавии комплексҳо дар системаҳои $\text{Mn(II)-Mn(IV)-CH}_3\text{COOH-C}_2\text{H}_5\text{OH}$, $\text{Fe(II)-Fe(III)-Co(II)-Gly-H}_2\text{O}$, $\text{Cu(II)-Cys-H}_2\text{O}$, $\text{Zn(II)-Ser-H}_2\text{O}$, $\text{Ag(I)-Met-H}_2\text{O}$, қонуниятҳои тағйирёбии параметрҳои базисӣ ва моделии комплексҳо вобаста аз pH, ҳарорат ва қувваи ионӣ, тартиб додани диаграммаҳои тақсимшавии ҳосилшавии комплексҳо, принципҳои моделсозии реаксияҳои комплексҳо, механизми ҳосил шудани пайваستҳои координатсионӣ, инчунин муайян кардани хосиятҳои физикию химиявӣ ва биологӣи комплексҳои бадастомада асосҳои назариявии бахшҳо мувофиқи химияи физикӣ ва координатсионӣ пурра мекунад. Металлҳои интиқолий, чун Mn(II, IV), Fe(II, III), Co(II), Cu(II), Zn(II), Ag(I) ҳамчун металлҳои ҳаёт бо лигандҳои атсетат, глитсин, систеин, серин, метионин биостимулятор мебошанд. Пайвастҳои комплекси онҳо хосиятҳои биологӣ ва физиологӣи фаъолтарро нишон медиҳанд. Аз ин рӯ, ҳамаи пайвастҳои координатсионии омӯхташуда бо лигандҳои атсетат, глитсин, систеин, серин, метионин метавонанд ҳамчун маводи доруворӣ дар фармакология, косметология, тиб ва инчунин дар ҳамаи соҳаҳои саноати аграрӣ истифода шаванд. Як қатор пайвастҳои комплекси гетеровалентӣ ва гетероядрӯй метавонанд ҳамчун катализатори равандҳои экстремалӣ (ҳарорат ва фишори муҳити хеле баланд) истифода шаванд.

Асосҳои моделсозии равандҳои комплексҳосилшавӣ, ки дар кор якҷоя бо алгоритмҳои пешниҳодшуда ва таъминоти муносири компютерӣ баррасӣ шудаанд, метавонанд дар системаҳои металлҳо ва лигандҳои таркибашон гуногун мавриди истифода қарор гиранд. Баъзе параметрҳои моделии комплексҳо барои муайян кардани шароити оптималии ҳосилкунии онҳо истифода мешаванд, яъне барои ба амал овардани синтез онҳо имконият медиҳанд. Ҳамаи константаҳои ҳисобшудаи комплексҳо ҳамчун маълумотнома барои ҳисобҳои термодинамикӣ истифода бурдан мумкин аст.

3. Мутобиқати теъдод ва мазмуни интишороти натиҷаҳои илмӣ ба муҳтавои диссертатсия ва натиҷаҳои он.

Натиҷаҳои асосии тадқиқот дар 39 маводди илмӣ, аз ҷумла 2 монографияи илмӣ, 15 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ин 8 мақолааш дар маҷаллаҳои додаҳои скопус (scopus) нашр гашта, 20 мақола ва тезисҳо дар маводҳои конференсияҳои сатҳи гуногун маъруза шудааст, инчунин 2 нахустпатенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба даст оварда шудааст.

Маводди нашргардида фарогири мазмун ва моҳияти диссертатсия буда, теъдоди онҳо ба банди 35–и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ гардидааст, мувофиқат мекунад.

4. Мавҷудияти санадҳои тасдиқунандаи тадбиқи натиҷаҳои илмӣ дар истеҳсолот ё имконияти тадбиқ намудани онҳо. Натиҷаҳои тадқиқоти бадастоварда дар раванди таълими кафедраҳои химияи ғайриорганикӣ ва химияи физикӣ ва коллоидии факултети химияи ДМТ қорӣ карда шудаанд. Онҳо ҳангоми гузаронидани дарсҳои лексионӣ аз рӯи фанҳои таҳассусӣ, иҷрои корҳои хатмкунӣ, магистрӣ, номзадӣ ва докторӣ истифода мешаванд. Комплекси руҳ бо серин $[Zn(Ser)_2(H_2O)_2]^0$ дар шароити озмоишӣ дар донаи гандуми навъи «Сафедак» тадқиқ гашта, фаъолияти биологӣ ва самаранокии он ҳангоми истифода барои пеш аз кишт тар намудани донаҳои гандум муайян карда шуд. Аз ин рӯ, комплекси дар боло зикршуда метавонад барои коркарди пеш аз кишти донаҳои гандум тавсия дода шавад.

5. Саҳми докталаб дар иҷрои тадқиқоти диссертатсионӣ. Саҳми шахсии муаллифи тадқиқоти диссертатсионӣ бевосита дар таҳрезии тадқиқот, ҷамъоварӣ, таҳлил ва шарҳи маълумоти илмӣ, ҷамъовариҳои объектҳои тадқиқот, гузаронидани таҷрибаҳои химиявӣ, таҳлил ва

шарҳи маълумоти бадастовардашуда, наشري маводи илмӣ, коркард ва омодаسازی диссертатсия мебошад.

Навгониҳои илмӣ тадқиқоти мазкур, ки муаллиф онро барои Ҳимоя пешниҳод намудааст:

– аввалин бор равандҳои диссоциатсияи электролитии аминокислотаҳои серин ва систеин дар ҳароратҳои гуногун (278,15; 288,15; 298,15; 308,15; 318,15 K) ва вобаста аз қувваҳои ионии маҳлулҳои кори гуногун (0,10; 0,25; 0,50; 0,75; 1,00 мол/л) бо усули pH-метрӣ ва истифодаи барномаҳои компютери «Excel», «Sigma-Plot 10» ва «DeltaX» таҳқиқ карда шуд. Дар шароитҳои овардашуда қиматҳои константаҳои диссоциатсияи лигандҳои таҳқиқшуда муайян карда шуд. Муодилаҳои риёзии вобастагии ин қиматҳо аз ҳарорат ва қувваҳои ионии маҳлулҳои корӣ, зарибҳо ва саҳеҳияти таҷрибаҳо муайян карда шуд;

– бори аввал равандҳои ҳосилшавии комплексҳои гомо- ва гетеровалентиву гетроядрӣ дар системаҳои $\text{Mn(II)-Mn(IV)-CH}_3\text{COOH-C}_2\text{H}_5\text{OH}$ ва $\text{Fe(II)-Fe(III)-Co(II)-Gly-H}_2\text{O}$ дар ҳароратҳои 298,15; 308,15 K ва қувваҳои ионии маҳлулҳои кори гуногун (0,10÷1,00 мол/л) бо усули потенциали оксидонӣ, таҳқиқ гардида, таркиби комплексҳо, параметрҳои моделӣ ва базисӣ, таъин гардидани муодилаҳои регрессионии вобастагии константаи ҳосилшавии комплексҳо аз ҳарорат, қувваҳои ионии маҳлулҳои корӣ, зарибҳои онҳо ва саҳеҳияти таҷрибаи гузаронидашуда, модели мувозинатҳои химиявӣ таъин карда шуд;

– аввалин маротиба равандҳои ҳосилшавии комплексҳо дар системаи $\text{Cu(II)-Cys-H}_2\text{O}$ дар ҳарорат ва қувваҳои ионии гуногун маҳлул бо усули pH-метрӣ, таҳқиқ гардида, таркиби комплексҳо, параметрҳои моделӣ ва базисӣ, таъин карда шуд ва муодилаҳои регрессионии вобастагии константаи ҳосилшавии комплексҳо аз ҳарорат ва қувваҳои ионии маҳлули корӣ, зарибҳои онҳо ва саҳеҳияти таҷрибаи гузаронидашуда, модели мувозинатҳои химиявӣ пешниҳод карда шуд;

– аввалин маротиба равандҳои ҳосилшавии комплексҳо дар системаи $\text{Zn(II)-Ser-H}_2\text{O}$ дар ҳароратҳои гуногун (278,15; 288,15; 298,15; 308,15; 318,15 K) ва қувваҳои ионии маҳлулҳои кори гуногун (0,10÷1,00 мол/л) бо усули pH-метрӣ, таҳқиқ шуда, таркиби комплексҳо, параметрҳои моделӣ ва базисӣ, муодилаҳои регрессионии вобастагии константаи ҳосилшавии комплексҳо аз ҳарорат ва қувваҳои ионии маҳлули корӣ, зарибҳои онҳо ва саҳеҳияти таҷрибаи гузаронидашуда, модели мувозинатҳои химиявӣ муайян карда шуд;

– равандҳои ҳосилшавии комплексҳо дар системаи $\text{Ag(I)-Met-H}_2\text{O}$ дар ҳароратҳои гуногун (298,15; 308,15; 318,15; 328,15; 328,15 К) ва қувваҳои ионии маҳлулҳои кори гуногун (0,10÷1,00 мол/л) бо усули рН-метрӣ, бори аввал омӯхта шуда, муодилаҳои изотерма ва изобараи реаксияҳои химиявӣ ва ҳамаи функсияҳои термодинамикӣ (Энталпия, Энтропия ва Энергияи озоди Гиббс) дар ҳамаи равандҳои комплексҳосилшавии ионҳои нуқра(I) бо метионин дар маҳлулҳои обӣ ҳисоб карда шуд. Табиати экзотермикии равандҳо асоснок карда шуд.

– Бори аввал бо усули рН-метрӣ дар ҳароратҳои гуногун (298,15; 308,15; 318,15; 328,15; 328,15 К) комплекси $[\text{Zn}(\text{Ser})_2(\text{H}_2\text{O})_2]^0$ дар шакли саҳт ҷудо карда шуда, бо усулҳои физикӣ-химиявӣ таркиби он таҳқиқ карда шуда, дар гандуми навъи «Сафедак» дар шароити озмоишгоҳӣ комплекси $[\text{Zn}(\text{Ser})_2(\text{H}_2\text{O})_2]^0$ санҷиш гузаронида шуда, таъсири он ба қобилияти сабзиши тухмӣ омӯхта шуд.

Кори диссертатсионӣ 274 саҳифаи ҷопи компютерио дар бар гирифта, аз муқаддима, 5 боб, хулосаҳо, рӯйхати адабиёти истифодашуда аз 318 номгӯй, 66 ҷадвал, 66 расм ва замима (6 саҳифа) иборат мебошад.

Мундариҷаи асосии тадқиқ вобаста ба мавзӯи диссертатсия дар таълифоти зерини муаллиф инъикос ёфтааст:

Монографияҳо:

[1-М]. Раҳимова, М. Общие комплексобразующие свойства изолейцина и триптофана / М. Раҳимова, М.У. Бобоев, Э.Ф. Файзуллоев, К.Д. Суяров, У.Х. Бобоев. - Душанбе: -Сино. -2020. -108 с.

[2-М]. Раҳимова, М. Теоретические основы метода окислительного потенциала Кларка-Никольского / М. Раҳимова, Э.Ф. Файзуллоев, Ҷ.А. Давлатшоева, А.С. Маметова. -Душанбе: -«ЭР-граф». -2020. -312 с.

Мақолаҳо дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар маҷаллаҳои тахассусии илмӣ пойгоҳи байналхалқӣ:

[3-М]. Rakhimova, M. Iron Complexes with Monocarboxylate Anions: Models of Their Formation / M. Rakhimova, T.M. Nurmatov, N.Z. Yusupov, M.A. Ismailova, E. Faizullaev // Russian Journal of Inorganic Chemistry. -2013. -Vol. 58. -№ 6. -P. 719-723.

[4-М]. Раҳимова, М. Координационные соединения железа с анионами одноосновных органических кислот Модели процессов их образования / М. Раҳимова, Т.М. Нурматов, Н.З. Юсупов, Э.Ф. Файзуллоев, М.А. Исмаилова. // Журнал неорганической химии. -2013. - Vol. 58. -№ 6. -P. 813-818.

[5-М]. Файзуллоев, Э.Ф. Модели и модельные параметры ацетатных гидроксокомплексов железа / Э.Ф. Файзуллоев, М. Рахимова, Ч.А. Давлатшоева, К.Ч. Суяров, М.У. Бобоев // Вестник ТНУ. Серия естественных наук. -2014. -№ 1/4 (153). -С. 66-72.

[6-М]. Рахимова, М.М. Гидроксильное смешанолигандное комплексообразование переходных металлов / М.М. Рахимова, К. Ч. Суяров, Э.Ф. Файзуллоев, А.К. Исматов // Наука и инновация Таджикского национального университета. Серия естественных и экономических наук. -2014. -№ 1. -С. 123-126.

[7-М]. Rahimova, M. Hidroxyl Complexation of Fe (III)-Fe(II)-Na(H)ClO₄-H₂O / M. Rahimova, J.A. Davlatshoeva, E.F. Fayzulloev, A.K. Ismatov // American Journal of Chemictry and Application. -2016. -3(3). -P. 13-18.

[8-М]. Самадов, А.С. Комплексообразование серебра (I) с тиосемикарбазидом в водном растворе / А.С. Самадов, И.Г. Горичев, Э.Ф. Файзуллоев, А.В. Кузин // Вестник ТНУ. Серия естественных наук. - 2020. -№ 1. -С. 200-207.

[9-М]. Рахимова, М. Процессы образования координационных соединений в системе Zn-триптофан-физиологический раствор / М. Рахимова, М.У. Бобоев, К.Ч. Суяров, Э.Ф. Файзуллоев, У.Х. Бобоев // Вестник ТНУ. Серия естественных наук. -2020. -№ 2. -С. 226-238.

[10-М]. Rakhimova, M. Complex formation in the Fe(II)-Fe(III)-acrylamide-waterCystem and chemical models / M. Rakhimova, E. Faizulloev, A. Mametova, N. Askalieva, H. Gafforova, A. Dzhumanazarova, G. Zhakypova and Z. Abdullaeva // Journal of coordination chemistry Published online: -2020. -PP. 2-10.

[11-М]. Самадов, А.С. Термодинамические характеристики реакций комплексообразования серебра(I) с некоторыми N- и N,N'-замещенными тиомочевинами в водном растворе / А.С. Самадов, И.В. Миронов, А.Г. Чередниченко, Г.З. Казиев, Э.Ф. Файзуллозода, А.Ф. Степанова // Жур. неор. химии. -2022. -№ 10. -С. 1453-1458.

[12-М]. Рахимова, М. Влияние концентрационных параметров раствора гомогенной системы Fe(II)- Fe(III) - глицин -Na(H)ClO₄ - H₂O на состав образующихся комплексов / М. Рахимова, Э.Ф. Файзуллозода, Ч.А. Давлатшоева, Г.Б. Эшова // От химии к технологии шаг за шагом. - 2023. -Т. 4. -Вып. 1. -С. 15-21.

[13-М]. Samadov, A.S. Influence of the Inductive Effect of the Protolytic Properties of Some Alifatic Amino Acids / A.S.Samadov, J.Y.Khakimov, A.A. Stepnova, E.F.Faizullozoda and A.V.Kuzin // Russian Journal of PhyCysal Chemistry. -2025. -Vol. 99. -№ 4. -PP. 720-726.

[14-М]. Хакимзода, Ҷ.Н. Равновесие комплексообразования серебра(I) с глицинати α - (β)- аланинати ионами в водных растворах / Ҷ.Н. Хакимзода, А.С. Самадов, А.Ф. Степнова, К.Ҷ. Суяриён, Э.Ф. Файзуллозода // Известия Национальной академии наук Таджикистана. Отделение физико-математических, химических, геологических и технических наук. -2025. -№ 2(199). -С. 127-132.

[15-М]. Файзуллозода, Э.Ф. Процессы комплексообразования в гомогенной окислительно-восстановительной системе $\text{Mn(II)}\text{-Mn(IV)}\text{-CH}_3\text{COOH-C}_2\text{H}_5\text{OH}$ / Э.Ф. Файзуллозода, Ҷ.А. Давлатшоева, М. Рахимова, Г.Б. Бобоназарзода, Ф. Мираминзода // Политехнический вестник. Серия: инженерные исследования. -2025. -№ 2(70). -С. 96-103.

[16-М]. Жоробекова, М.Б. Гетероядерные комплексы Fe^{II} , Fe^{III} и Mn^{II} с ацетат ионами / М.Б. Жоробекова, Э.Ф. Файзуллозода, М. Рахимова, Ф. Мираминзода // Журнал физической химии. -2025. -Том 99. -№ 10. -С.1505-1512.

[17-М]. Самадов, А.С. Влияние индуктивного эффекта на протолитические свойства некоторых алифатических аминокислот / А.С. Самадов, Ҷ.Н. Хакимов, А.Ф. Степнова, Э.Ф. Файзуллозода, А.В. Кузин // Журнал физической химии. -2025. -Т. 99. -№ 5. -С. 732-739.

Нахустпатент ба ихтироот:

[18-М]. Малый патент № TJ 1357 РТ. Способ определения состава глицинатных комплексов в гомогенной системе железа(II)-железа(III)-и констант их образования / Г.Б. Эшова, Э.Ф. Файзуллозода, Ҷ.А. Давлатшоева, М. Рахимова, Ш.С. Эмомадова; патентообладатель - Эшова Г.Б. -№ 2201727. Дата подачи заявки 07.09.2022. Зарегистрировано 15.03.2023.

[19-М]. Малый патент TJ № 1465 РТ. Способ повышения посевных качеств семян пшеницы / Г.Б. Эшова, Э.Ф. Файзуллозода, М.Б. Жоробекова, Ҷ.А. Давлатшоева, М. Рахимова, Ф. Мираминзода; патентообладатель - Эшова Г.Б. -№ 2301855. Дата подачи заявки 05.07.2023. Зарегистрировано 19.02.2024.

Фишурдаҳои мақолаҳо дар маводди конференсияҳои илмӣ:

[20-М]. Yusupov, N.Z. Complication of iron (II) (III) in aqueous solutions of monobaCys organic acid, models of the processes / N.Z. Yusupov, E.F. Faizullaev, A.K. Ismatov, Sh. Bekbudova, M.M. Rakhimova, N.O. Rakhimova // Материалы VIII Всероссийской школы-конференции молодых ученых «Теоретическая и экспериментальная химия жидкофазных систем» (Крестовские чтения). -Иваново. -2013. -С. 45-46.

[21-М]. Юсупов, Н.З. Комплексообразование железа (II) (III) в водных растворах одноосновных органических кислот, модели процессов / Н.З. Юсупов, Э.Ф. Файзуллоев, А.К. Исматов, Ш. Бекбудова, Н.О. Рахимова // Материалы VIII Всероссийской школы-конференции молодых ученых «Теоретическая и экспериментальная. Химия жидкофазных систем». -Иваново. -2013. -С. 45.

[22-М]. Faizullaev, E.F. Salt composition for therapeutic baths with an extract of juniper berries and coordination compounds of iron. / E.F. Faizullaev, A. Ismatov, M. Boboev, E. Kudratulloev, B. Sultonov, S. Sobirov, N.Y. Shukurova, M.S. Tabarov. // Материалы XXVI Международная чугаевская конференция по координационной химии. -Суздаль, Иваново. - 2014. -С. 60-62.

[23-М]. Файзуллоев, Э.Ф. Таъсири қувваи ионӣ ба раванди комплексоҳосилкунӣ дар маҳлул / Э.Ф. Файзуллоев, М.А. Исмоилова, А.С. Самадов, С.С.Комилов // Маводи конференсияи дуҷуми чумхуривии илмӣ-назаривии олимони ва муҳаққиқони ҷавони ДМТ «Донишгоҳи миллии Тоҷикистон-маркази тайёр кардани мутахассисони соҳибунвон». -Душанбе. -2016. -С. 200-202.

[24-М]. Давлатшоева, Ч.А. Процессы образования координационных соединений цинка и железа с аминокислотами / Ч.А. Давлатшоева, М.У. Бобоев, Г.Б. Эшова, Э.Ф. Файзуллоев, Л.В. Квятковская // Материалы XIII Международная научная конференция «Проблемы сольватации и комплексообразования в растворах». - Суздаль: -2018. -С. 53-54.

[25-М]. Rakhimova, M. Hydroxyl complexation Fe(II)-Fe(III) in various background electrolytes / E.F. Faizullaev, M. Rakhimova, F. Miraminzoda // International conference on chemical biology and drug discovery. -Singapore: -2019. -P. 44.

[26-М]. Курбонбеков, Ч.С. Процессы комплексообразования железа(II), железа(III), кобальта (II) в водно-ацетатной среде // Ч.С. Курбонбеков, Ш.С. Эмомадова, Ч.А. Давлатшоева, Г.Б. Эшова, Э.Ф. Файзуллоев, М.Б. Жоробекова // Материалы республиканская научно-практическая конференция «Основы развития и перспективы химической науки в Республике Таджикистан». –Душанбе: –Сино. -2020. -С. 24-27.

[27-М]. Рахимова, М. Исследование процессов комплексообразования в системе Cu(0)-Cu(II)-имидазол-вода / М. Рахимова, Г.Б. Эшова, Э.Ф. Файзуллоев, Ч.А. Давлатшоева, Н.У. Кабугтаршоева // Международный конгресс по химии гетероциклических соединений. -Сочи. -2021. -С. 378

[28-М]. Файзуллозода, Э.Ф. Устойчивость смешаннолигандных, глицинатных гидрокс комплексов железа (II) при ионной силе раствора 0,75 моль/л. / Э.Ф. Файзуллозода, Г.Б. Эшова, Ч.А., Давлатшоева, М. Рахимова // Материалы XIII международной теплофизической школы «Теплофизика и информационные технологии». -Душанбе. -2022. -С. 145-150.

[29-М]. Рахимова М., Природная аминокислота-метионин и её комплексообразующая способность / М. Рахимова, Э.Ф. Файзуллозода, И.А. Мачидов, Ф. Мираминзода // Материалы X международная научно-практическая конференция на тему «Проблемы и перспективы химии товаров и народной медицины». -Андижан: -2023. -С. 287-290.

[30-М]. Ҳакимов, Ч.Н. Хосиятҳои кислотагӣ-асосии тирозин дар ҳарорати 298 К дар маҳлули обӣ / Ч.Н. Ҳакимов, Э.Ф. Файзуллозода, М.М. Нарзиқулзода, А.С. Самадов // Маҷмаи конференсияи III илмӣ-амалии олимони ҷавони ДМТ. -Душанбе. -2023. -С. 10-14.

[31-М]. Ҳакимов, Ч.Н. Системабандии хосияти кислотагӣ-асосии аминокислотаҳои алифатии моноаминӣ ва монокарбоксилӣ дар ҳарорати 298,2 К / Ч.Н. Ҳакимов, М.К. Каримов, А.С. Самадов, Э.Ф. Файзуллозода // Маҷмаи конференсияи III илмӣ-амалии олимони ҷавони ДМТ. -Душанбе. -2023. -С. 43-48.

[32-М]. Файзуллозода, Э.Ф. Влияние ионной силы раствора на устойчивость гидроксоглицинатных комплексов Fe (II) и Fe(III) / Э.Ф. Файзуллозода, М. Рахимова, Г.Б. Эшова, Ч.А. Давлатшоева, Ф. Мираминзода // Сборник статей VI Международной научной конференции: «Вопросы физической и координационной химии». - Душанбе. -2024. -С. 213-220.

[33-М]. Файзуллозода, Э.Ф. Системабандии хосияти протолитии баъзе аминокислотаҳои алифатӣ / Э.Ф. Файзуллозода, А.С. Самадов, Ч.Н. Ҳакимов // Маҷмаи конференсияи умумидонишгоҳии илмию назариявии ҳайати устодону кормандони ДМТ. -Душанбе. -2024. -С. 76-82.

[34-М]. Нарзиқулзода, М.М. Омӯзиши хосиятҳои кислотагӣ-асосии тирозин дар ҳароратҳои 278,2-288,2 К дар маҳлули обӣ / М.М. Нарзиқулзода, Э.Ф. Файзуллозода, А.С. Самадов // Маҷмаи конференсияи умумидонишгоҳии илмию назариявии ҳайати устодону кормандони ДМТ. -Душанбе. -2024. -С. 113-119.

[35-М]. Каримов, М. Омӯзиши раванди комплексошавии мис(II) бо глицин дар маҳлули обӣ / М. Каримов, Ч.Н. Ҳакимов, А.С. Самадов, Э.Ф. Файзуллозода // Маҷмаи конференсияи

байналмилалии илмию амалӣ дар мавзуи: “Химияи таҳлилӣ ва аҳамиятӣ он дар рушди илмҳои табиатшиносии ва техникӣ”. -Душанбе. -2025. -С. 130-134.

[36-М]. Нарзиқулзода, М.М. Раванди протолитӣ дар баъзе аминокислотаҳои ароматӣ / М.М. Нарзиқулзода, Ҷ.Н. Ҳакимзода, Э.Ф. Файзуллозода, А.С. Самадов // Маводи конференсияи байналмилалии илмию амалӣ дар мавзуи: “Химияи таҳлилӣ ва аҳамиятӣ он дар рушди илмҳои табиатшиносии ва техникӣ”. -Душанбе. -2025. -С.185-189

[37-М]. Каримов, М. Хосияти кислотагӣ - асосии серин дар маҳдули обӣ / М. Каримов, Ҷ.Н. Ҳакимзода, А.С. Самадов, Э.Ф. Файзуллозода // Маводи конференсияи байналмилалии илмию амалӣ дар мавзуи: “Химияи таҳлилӣ ва аҳамиятӣ он дар рушди илмҳои табиатшиносии ва техникӣ”. -Душанбе. -2025. -С. 182-185.

[38-М]. Самадов, А.С. Влияние электронных эффектов радикалов некоторых алифатических аминокислот на комплексообразующие свойства серебра(I) и их протолитических свойств / А.С. Самадов, Д.Н. Ҳакимзода, А.Ф. Степнова, А.В. Кузин, Э.Ф. Файзуллозода // Материалы международной научно-практической конференции: “Комплексные соединения и аспекты их применения”. -Душанбе. -2025. -С. 16-19.

[39-М]. Файзуллозода, Э.Ф. Процесс комплексообразования в системе Fe(III)-Fe(II)-Mn(II)-CH₃COOH-H₂O / Э.Ф. Файзуллозода, М. Рахимова // Материалы международной научно-практической конференции: “Комплексные соединения и аспекты их применения”. - Душанбе. -2025. -С. 167-173.

ҚАРОР ҚАРДА ШУД:

1. Тадқиқоти диссертатсионии докторант – унвонҷӯ, номзади илмҳои химия, дотсенти кафедраи «Химияи физикӣ ва коллоидӣ»-и факултети химияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Файзуллозода Эркин Фатҳулло дар мавзуи «Таҳқиқи хосиятҳои протолитии кислотаҳои органикӣ ва равандҳои комплексҳосилшавии онҳо бо d – металлҳои иштиқолӣ», барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои химия аз рӯйи ихтисосҳои 1.4.2. Химияи ғайриорганикӣ ва 1.4.5. Химияи физикӣ ба талаботҳои «Низомнома дар бораи тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, мувофиқ ва пурра ҷавобгӯ мебошад.
2. Диссертатсияи доктории докторант-унвонҷӯи кафедраи химияи физикӣ ва коллоидии факултети химияи Донишгоҳи миллии

Тоҷикистон Файзуллозода Эркин Фтаҳулло дар мавзуи «Таҳқиқи хосиятҳои протолитии кислотаҳои органикӣ ва равандҳои комплексҳосилшавии онҳо бо d-металлҳои интиқоли» барои ҷимояи расмӣ дар ҷаласаи Шурои диссертатсионии 6D.KOA-010-и Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, ҷиҳати дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои химия аз рӯйи ихтисосҳои 1.4.2. Химияи ғайриорганикӣ ва 1.4.5. Химияи физикӣ тавсия карда шавад.

Хулоса дар ҷаласаи васеи кафедраҳои «Химияи ғайриорганикӣ» ва «Химияи физикӣ ва коллоидӣ»-и факултети химияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон қабул гардид.

Дар ҷаласа 57 нафар, аз ҷумла 8 - нафар докторони илм, 42 - нафар номзадони илм ва 10 - нафар ассистентону муаққикон иштирок доштанд.

Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 57 нафар, «зид»-нест, «бе тараф»-нест.

Қарори №11, аз 14 январи соли 2026.

Раисикунанда:

Иҷрокунандаи вазифаи профессори кафедраи «Химияи ғайриорганикӣ»-и факултети химияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон,
доктори илмҳои химия

Мабатқадамзода К.С.

Котиби маҷлис:

Дотсенти кафедраи «Химияи физикӣ ва коллоидӣ»-и факултети химияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон,
Номзади илмҳои химия

Қудратова Л.Ҳ.

Имзои д.и.х., и.в.профессор К.С. Мабатқадамзода ва н.и.х., дотсент Л.Ҳ. Қудратоваро тасдиқ мекунам:

Сардори Раёсати кадрҳо ва
корҳои махсуси ДМТ

Шодихонзода Э.Ш.

14.01.2026